

Leger uten grenser – hjelparbeid og etiske dilemmaer

Michael 2007;4:187–8.

Atle Fretheim, lege og tidligere leder av den norske avdelingen av Leger uten grenser (Médecins sans frontières, MSF), fortalte om organisasjonen som hadde begynt i 1971 som en bevegelse blant entusiastiske, litt hippiepregede franske leger som reagerte sterkt på all den lidelsen sivilbefolkning ganske kynisk ble påført ved krigføring mange steder i verden. Nå er MSF både fredsprisvinner og har vokst seg stor med 15 000 ansatte rundt i verden og ca. 2 500 som deltar i arbeidet som frivillige hvert år.

MSF baserer seg også på idealer som upartiskhet, nøytralitet og uavhengighet og å konsentrere seg om det medisinske hjelparbeidet, men i motsetning til en del andre hjelpeorganisasjoner har de «speak out» som en uttrykt målsetting, dvs. å bruke media for å gjøre verdenssamfunnet oppmerksom på hva som foregår. Dette kan skape vanskeligheter, da man lett blir oppfattet som partisk, hvilket kan sette hjelpeinnsatsen i fare. Det er en delikat balanse mellom rollen som hjelper og rollen som vitne, og det har hendt flere ganger at MSF simpelthen er blitt kastet ut av nedområdene av de regjerende myndigheter.

Fretheim ga eksempler på MSF's virksomhet, spesielt i Afrika, og viste mange bilder som i sterk grad underbygde hans argumentasjon. Han omtalte især arbeidet for strømmer av flyktninger som ofte er i en håpløs situasjon, gjerne skapt og utnyttet av lokale makthavere. Fretheim drøftet en rekke etiske dilemmaer, ikke minst av politisk art, men også de innebygde tankekorsene som ligger i all prioritering av helsehjelp – hvor langt skal arbeidet for å hjelpe enkel individer gå, hvis det skjer på bekostning av innsats for å skape bedre forhold for hele befolkningsgrupper. Også internt i MSF er slike spørsmål stadige diskusjonstemaer, blant annet fordi de opprinnelige franske legene holdt sterkt på lege/pasient-rollen som det sentrale.

Mange av folkemorderne i Rwanda søkte tilflukt og fikk hjelp i flyktningeleire i nabolandet Zaire. (Foto: Leger uten grenser)

Det ble en meget livlig og engasjert diskusjon etter foredraget. Blant de 14 møtedeltakerne var det en rekke som hadde dels massiv og langvarig erfaring med medisinsk nødhjelp, fra høyeste administrative nivå og ned til praktisk feltarbeid. De kvalifiserte meningsutvekslingene om de mange etiske spørsmålene ble derfor både tankevekkende og nyttige.

Øivind Larsen